

**TALABALARDA DIZAYNERLIK MAXORATINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHDA PEDAGOGIK
YONDASHUVLAR**

N.M.Sharipova

Toshkent davlat pedagogika universiteti

mustaqil izlanuvchisi

N.M.Jumabayeva

Guliston davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Dizayn bo'yicha mutaxassislarning malakasini oshirishning ayrim masalalari N.P.ning tadqiqotlarida aniqlangan. Valkova, N.K. Voronova, I.V. Zargaryan, A.E. Maksimenko. Bo'lajak dizaynerning kasbiy tayyorgarligiga qaratilgan bir qator vazifalarni amalga oshirish, ular orasida asosiy o'rinni egallaydi: ijodiy (talabaning shaxsiy ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish, uning tanqidiy va muammoga yo'naltirilgan fikrlash, ko'nikmalarni singdirish o'z yutuqlaringizni ijodiy qayta ko'rib chiqing); professional tarzda yo'naltirilgan (erkin harakat qilish qobiliyatini shakllantirish). Zamonaviy dizaynerlik kasbi va ijodiy tizimda dizayn); ilmiy va ijodiy (o'quvchilarda qiziqishni shakllantirish dizayn ta'limi, dizayn faoliyati, mustaqillikni qo'llab-quvvatlash dizayn ijodkorligi). Muammoni qamrab oluvchi asarlar sonini baholash kasbiy kompetentsiyani shakllantirishdan dalolat berishi mumkin olimlarning ushbu muammoga qiziqishi haqida. Biroq, bu haqiqatga qaramay, kelajakdagi dizaynerlarning dizayn ko'nikmalarini rivojlantirish muammosini o'rganish kasbiy kompetentsiyaning tarkibiy qismi sifatida nazariy va amaliy tadqiqotlar.

Kalit so'zlar: Dizayner, texnologiya, komponentlik, sifatli ta'lim, tadqiqotchilar, yondashuv, individual, g'oya, fan, rivojlanish.

Аннотация: Некоторые вопросы профессионального развития специалистов-дизайнеров были выявлены в исследованиях Н.П. Валькова, Н.К. Воронова, И.В. Заргарян, А.Э. Максименко. Реализация ряда задач, направленных на профессиональную подготовку будущего дизайнера, среди которых главное место занимают: творческие (формирование личных творческих способностей студента, его критического и проблемно-ориентированного мышления, привитие умений творчески оценивать свои достижения). ребро); профессионально ориентированный (формирование способности действовать свободно). Современная дизайнерская профессия и дизайн в творческой системе); научно-творческая (создание интереса учащихся к дизайнерскому образованию, дизайнерской деятельности,

поддержка самостоятельности, дизайнерского творчества). Оценка количества работ, освещающих ту или иную проблему, может свидетельствовать о формировании профессиональной компетентности, об интересе ученых к данной проблеме. Однако, несмотря на это, изучение проблемы развития дизайнерских способностей будущих дизайнеров как составляющей профессиональной компетентности является теоретическим и практическим исследованием.

Ключевые слова: *Конструктор, технология, компонент, качество образования, исследователи, подход, личность, идея, наука, развитие.*

Abstract: *Some issues of professional development of design specialists were identified in the research of N.P. Valkova, N.K. Voronova, I.V. Zargaryan, A.E. Maksimenko. Implementation of a number of tasks aimed at the professional training of the future designer, among which the main place is occupied by: creative ones (formation of the student's personal creative abilities, his critical and problem-oriented thinking, instilling the skills to creatively evaluate his achievements). edge); professionally oriented (building the ability to act freely). Modern design profession and design in the creative system); scientific and creative (creating student interest in design education, design activities, supporting independence, design creativity). An assessment of the number of works covering a particular problem may indicate the formation of professional competence and the interest of scientists in this problem. However, despite this, studying the problem of developing the design abilities of future designers as a component of professional competence is a theoretical and practical study.*

Key words: *Designer, technology, component, quality of education, researchers, approach, personality, idea, science, development.*

Kelajakdagi dizaynerlarni tayyorlashning zamonaviy tizimida biz topdik xorijiy taraqqiyot va yutuqlarning xarakterli xususiyatlarini aks ettirish madaniy an'analar bilan shartlangan oliy ma'lumot, daraja iqtisodiyot, fan va texnologiya. Tizim-qiyosiy tahlil mahalliy va xorijiy kasbiy ta'limga ruxsat berilgan birinchi navbatda aloqani o'z ichiga olgan yangi tendentsiyalarni aniqlash mutaxassislar tayyorlashning nazariy va amaliy yo'nalishlari; ta'limni differentsiallashtirish va individuallashtirish g'oyalarini keng joriy etish kelajak dizaynerlari, yangi ta'lim texnologiyalarini joriy etish, mustaqillik, faollikni shakllantirishga ko'maklashish yangi ma'lumotlarni qabul qilish, qayta ishlash, kognitiv rivojlanish ilmiy va amaliy jihatdan ifodalovchi qobiliyat va qobiliyatlar dizaynni shakllantirish muammolariga yechim topish nuqtai nazaridan qiziqish kelajakdagi dizaynerlarning grafik fanlardan foydalanish ko'nikmalari. Keling,

"kompetentlik" tushunchalarining mohiyati va munosabatlarini ko'rib chiqaylik "kompetentlik". Ushbu tushunchalarni aniqlash doirasida mualliflar L.N. Bolotov, V.S. Lednev amaliylikni ta'kidlaydi.

Kompetentsiyalarni yo'naltirish: "shuning uchun kompetentsiya bir sohadir insonda bilim va harakat o'rtasidagi mavjud munosabatlar amaliyot» va "kompozitsiyaga asoslangan yondashuv muhim ahamiyatga ega ta'limning amaliy yo'nalishini kuchaytirish». Ilmiy izlanishlar tahlili bu boradagi fikrlar xilma-xilligini ko'rsatadi "dizaynerning professional kompetensiyasi" hodisasini talqin qilish sohasi (E.A.Klimov). Adabiyotlar tahlili (E.F.Zeer, I.A.Zimnyaya) kasbiy kompetentsiya haqida xulosa chiqarishga imkon berdi dizayner - kelajakdagi mutaxassisning integral va shaxsiy rivojlanishi; bu erda kelajakdagi dizaynerning asosiy xususiyatlari uning tayyorligidir amalga oshirish bilan bog'liq professional faoliyat ishlab chiqarish va texnologik standartlar, shuningdek, shaxsiy standartlarga mos keladiganlar jamiyatdagi mavqei, madaniy va estetik xulq-atvor qoidalari. Sifatli ta'lim kompetensiyaga asoslangan yondashuvga asoslanadi, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga asoslangan talabalar soha bo'yicha o'zlashtirilgan bilim, ko'nikma va malakalar tizimi sifatida dizayn ta'limi.

Ushbu tizim shaxsni rivojlantirishga qaratilgan kelajakdagi mutaxassisning yo'nalishlari (estetik, aqliy, irodali, jamoaviy, raqobatbardosh). Ushbu muammoni o'rganish mahalliy va asarlarida keltirilgan xorijiy olimlar. B.T. Kenjebekov professionalni belgilaydi kompetentsiya "birlashtirilgan asoslar to'plami sifatida shaxsning bilimlari, umumlashtirilgan ko'nikmalari va qobiliyatlari, uning kasbi muhim va shaxsiy fazilatlar, yuqori texnologiya darajasi, madaniyat va mahorat, faoliyatni tashkil etishga ijodiy yondashish, doimiy o'z-o'zini rivojlantirishga tayyorlik».

Kelajakdagi dizaynerning kasbiy kompetensiyasi kompozitsiya sohasidagi nazariy va amaliy bilimlarni o'z ichiga oladi, chiziqli istiqbol, texnik chizma, rangshunoslik, akademik chizish va rasm chizish, dizayn faoliyati, shrift san'ati, asosini tashkil etuvchi kompyuter grafikasi, landshaft dizayni dizayn ko'nikmalarini shakllantirish. Loyiha ko'nikmalarisiz tasavvur qilib bo'lmaydi kasbiy faoliyat sohasidagi ishlab chiqarish ko'nikmalari. Amalga oshirilgan dizayn loyihasi barcha grafik va narsalarni birlashtiradi amaliy ish orqali olingan badiiy vositalar. S.A. Murtazina kompetentsiyalarni sharoitlarda shakllantirish, deb hisoblaydi pedagogika bo'yicha ta'lim, ta'lim va kasbiy ta'lim o'quv va amaliy faoliyat jarayonida tashqi dunyoning aksi sifatida qaraladi. Bu jarayon kelajakdagi bakalavrga imkon beradi. Malakali egallagan bilim, ko'nikma va malakalariga qarab axborot bilan ishlash, rejalar va xatti-harakatlar dasturlarini muvaffaqiyatli tuzish. L.M.ning so'zlariga ko'ra. Tuxbatullina, kasbiy kompetentsiya Dizayner faoliyat komponentlari to'plami (dizayn, ishlab chiqarish

va texnologik, tashkiliy va boshqaruv, ilmiy tadqiqotlar) va yakuniy komponentlar (motivatsion-irodaviy, ijodiy, faol, aks ettiruvchi).

Oliy ta'limning Federal davlat ta'lim standarti talablariga muvofiq, malaka xususiyatlari va kasbiy faoliyat turlari, tadqiqotchi V.V. Shchukin Dizayn kompetentsiyasining tuzilishi quyidagi kompetensiyalarni belgilaydi: badiiy va estetik, ishlab chiqarish va texnologik, dizayn, texnik, tadqiqot, tashkiliy, iqtisodiy va kommunikativ, shuningdek, kasbiy ahamiyatga ega shaxsiy fazilatlar: estetik did, dizayn fikrlash, ijodkorlik, mustaqillik va shuningdek, ta'lim va professional dizayn faoliyatida tajriba. O.P tomonidan olib borilgan tadqiqotda. Andreeva professional hisoblanadi kelajakdagi dizaynning shaxsiy fazilatlarini tavsiflovchi malakasi va kasbiy faoliyat darajasini aniqlash: professionallik, muloqot qilish, motivatsiya, shu bilan birga ishlash qobiliyatini ta'kidlash chizmachilik sohalari professional egallashda yetakchilik qiladi

Ta'kidlaganidek, grafik dizaynning professional malakasi A.I. Kuleshov, albatta, integratsiyalashgan shaxs kasbiy tayyorgarlik sohasiga qarab o'qitish: umumiy ta'lim, umumiy badiiy, maxsus, individual fazilatlarni oshirish talaba va kasbiy faoliyatdagi muvaffaqiyat. IN grafik dizaynning professional malakasi amalga oshiriladi yoshlarni madaniy, estetik, kasbiy faoliyatning vizual, kommunikativ qatlamlari. Kompleks tadqiqot, loyihalash vazifalari, konstruktiv, texnologik va vizual xarakterga ega, qaror qabul qilinadi vazifalari, ularning tartib tufayli, konstruktiv majoziy va analitik fikrlash. Tadqiqotchining fikricha, professional. Mutaxassisning malakasi muhim shaxsiy ta'limdir. A.I. Kuleshovaning fikricha, kompetentsiya mutaxassisni ajratib turadi boshqalar, umumiy madaniy va umumiy professional mavjudligi tufayli

individual, ijodiy tabiatga xos bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar.

Qobiliyatga asoslangan yondashuvni joriy etish muammosini tahlil qilish kasbiy ta'lim bizga ta'kidlash imkonini beradi soha bo'yicha bo'lajak mutaxassisning asosiy vakolatlari to'plami dizayn - ijodiy, dizayn, tadqiqot, fikrlash, axborot, atrof-muhit, aloqa, dizayn va texnologiya, shaxsiy o'zini o'zi takomillashtirish. O.P.ning so'zlariga ko'ra. Andreeva, kasbiy shakllanish modeli universitetlarda bo'lajak dizayn mutaxassislari kompetensiyalarini o'z ichiga olishi kerak Bloklar: tarkibiy va tashkiliy, maqsadli, mazmuni, faoliyatga asoslangan, natija mezonlariga asoslangan.

Dizayn aniqlandi asosiyni o'zlashtirgan talabalar natijalariga qo'yiladigan talablar oliy ta'limning kasbiy ta'lim dasturlari. Maxsus asosiy va o'zgaruvchan fanlar dasturlarini o'zlashtirishda e'tibor umumiy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan:

- chizmachilikni o'zlashtirish qobiliyati, chizmalardan foydalanish qobiliyati kompozitsiyalar yaratish va ularni yo'nalishda qayta ishlash amaliyoti har qanday

ob'ektni loyihalash, chiziqli konstruktiv ko'nikmalarga ega bo'lish qurilish va aniq bajarish uchun texnikani tanlash tamoyillarini tushunish chizma (OPK-1). Umumiy kasbiy kompetentsiyani o'zlashtirish kelajakdagi dizayn mutaxassisining moslashuvchanligi va qobiliyatiga asoslanadi davomida taqdim etilgan turli dizayn yechimlarini taqdim eting grafik vositalar yordamida vazifalarni loyihalash, mosini tanlash texnik texnikalar, shuningdek, asosiy tamoyillarni bilishni o'z ichiga oladi yordamida kompozitsiyalar yaratish va dizayn grafikasi chizmaning konstruktiv qurilishi. Bunday holda, muhim jihat texnologik va konstruktiv sifatga muvofiqligi varaq tekisligida dizayn ob'ektlarini qurish xususiyatlari, mahurat. Ijodiy mualliflik paytida loyihani yaxshi tomondan taqdim eting mafkuraviy tushunchani qo'l yozuvida kuzatish mumkin; Badiiy faoliyatning umumiy kasbiy kompetensiyalari:

- ishlab chiqishda takliflaringizni asoslash qobiliyati kontseptual, ijodiy yondashuvga asoslangan loyiha g'oyasi dizayn muammosini hal qilish (PC-2). Talaba bunga qodir bo'lishi kerak mafkuraviy obrazlarni tanlashda konkretlashtirish va tanlab olish majoziy echimlar, shuningdek loyihani loyihalash vazifalarini amalga oshirish, ijodiy ijodiy yechimlarni taklif qilish. Muhim jihat markali topilmalarning analoglari va ularning rivojlanish bosqichlarini bilish loyiha faoliyati:

- dizayn loyihasiga qo'yiladigan talablarni tahlil qilish va aniqlash, muammoni hal qilish yoki unga yondashuvlar to'plamini sintez qilish qobiliyati. Dizayn loyihasini amalga oshirish (PC-4). Buni shakllantirish tugagach kompetentsiya, talaba ilgari olingan faoliyatni amalga oshirishi kerak amaliy jihatdan bilim va ko'nikmalar dizayn ob'ektlari ustida ishlash. Dizayn kompetentsiya dizayn sohasidagi bilimlarni nazarda tutadi ko'plab taniqli kompaniyalar, korxonalar, tashkilotlar, brendlar, shuningdek foydalanish uchun tovarlar va xizmatlarni sotish uchun brendlar original grafik dizayn namunalarini yaratish;

- ob'ektlarni, tovarlarni, sanoatni loyihalash qobiliyati namunalar, kolleksiya, komplekslar, tuzilmalar, ob'ektlar, shu jumladan qulay muhit yaratish (PC-5). Dizayn ko'nikmalarini egallash o'zingizning dizayn namunalarini yaratish va sinovdan o'tkazishni o'z ichiga oladi, ishlab chiqilgan ob'ektlarni amalga oshirish yo'llarini topishga qaratilgan dizayn, Internet platformalarini batafsil o'rganish, ilmiy va amaliy konferentsiyalar, shahar, mintaqaviy, xalqaro dasturlar tanlovlar va talabalar loyihalari. Qo'shimcha jihat o'z mijozlar bazasini yaratishda ishtirok etish.

Shunday qilib, kelajakdagi dizaynning ta'lim maydoni dizayner ilmiy-uslubiy, dizayn-pedagogik, uni yanada shakllantirishning tashkiliy va uslubiy shartlari bilan raqobatbardosh, shaxsiyatga yo'naltirilgan shaxs sifatida tovarlar va

xizmatlar bozorida yuqori darajadagi kasbiy tayyorgarlik. Ushbu tayyorgarlik bevosita olingan ta'lim sifatiga bog'liq, muayyan umumiy professional olishda izchillik va keng qamrovli yechimni ta'minlashga qaratilgan professional vakolatlar loyiha vazifalarini belgilash, shuningdek, kelajakni shakllantirish dizayn va badiiylikdan foydalangan holda dizayn qobiliyatlari bo'yicha mutaxassis dizayn faoliyati.

Loyihani shakllantirishning psixologik va pedagogik asoslari kelajakdagi dizaynerlarning mahorati. Mahalliy va xorijiy oliy ta'limda to'plangan narsalarni tahlil qilish bo'lajak dizaynerlarni tayyorlash bo'yicha tajriba institutlari imkoniyat yaratadi loyihani shakllantirishning psixologik va pedagogik asoslarini asoslash ko'nikmalar. Shakllanish usullarini yaratishga katta hissa qo'shgan o'quvchilarning vizual qobiliyatlari, nazariy va mahalliy o'qituvchilar ta'limga amaliy yondashuvlarga hissa qo'shdilar. N.N. Volkov, D.N. Kardovskiy, N.P. Krimov, A.S. Puchkov, N.N. Rostovtsev, P.P. Chistyakov, K.F. Yuon. Pedagogik ta'lim bo'lajak mutaxassislarning mustaqil ishini ko'rib chiqadi ularning faol ijodiy kasbiy faoliyatining kafolati sifatida. Talabalarning mustaqil ishi sohasida olib borilgan izlanishlar xizmat qildi olimlar tomonidan o'rganilayotgan mavzu S.I. Arxangelskiy, V.B. Bondarevskiy, M.G. Gorunova, P.I. Pidkasisti, V.A. Slstenina. IN P. Ritter tadqiqotida mustaqil faoliyat sifatida tavsiflanadi ta'lim sifatini oshirishning asosiy yo'li, bundan kelib chiqadi talabalarning mustaqil ishini tashkil etish ta'sir qiladi ta'lim jarayoni, qo'llaniladiganlari samaraliroq bo'ladi ta'limga yondashuvlar, ijodiy loyihani amalga oshirish usullari mustaqil va sinfdagi faoliyat. Talabaga yangi qidiruv imkoniyatlari ochilmoqda, oqilona bo'sh vaqtni tashkil etish. Boshqacha aytganda, ehtiyoj bor mustaqil qaror qabul qila oladigan yuqori malakali mutaxassis tayinlangan vazifalar, ish sharoitlariga moslashish. Kasbiy tayyorgarlik jarayonida talaba kerak geometrik jismlarni yasash, qayta yaratish malakalarini shakllantirish chizmaga ko'ra ob'ektning shakli, shuningdek uning izometrik tasvirlari va bepul prognozlar; vizual dizayn vositalarini qo'llash grafika; professional grafik ko'nikmalarni egallash modellashtirish; tasviriy san'atda rang munosabatlarini etkazish samolyotlar; muhimlikni aniqlash; kompozitsion uyg'unlik; rangni to'ldirish; tonal va yorug'lik effektlari.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hibbert, C. Oxford and Cambridge Magazine. The Encyclopaedia of Oxford. Macmillan / C. Hibbert. 1988. – P.
2. Hofmann, A.A. Manuel de création graphique forme, synthèse, application / Armin Hofmann. - Teufen: Verlag Arthur Niggli, 1973. – 198 p.
3. Hofmann, A.A. Methodik der Form- und Bildgestaltung: Aufbau, Synthese, Anwendung / A.A. Hofmann. – Teufen: Arthur Niggli Ltd., 1965. – 200 p.
4. Hofmann, A.A. Retrospective: Herbert Matter / A.A. Hofmann; ed. by Steven Heller and Georgette Ballance. // Graphic Design History. – New York: Allworth Press, 2001. – P. 209-211.
5. Sharipova, N., Sherqulova, N., Isayeva, R., Islamova, R., & Abdukadirova, M. (2024). RESEARCH OF THE PROCESS OF ENRICHMENT OF NATURAL SILK FIBER AND NITROINE FIBERS MATERIALS. *Modern Science and Research*, 3(2).
6. Yangiboyev, I., Kasimov, A., Shodiyev, D., & Panjiyev, O. (2024). IMPACT OF FIBER WASTE ON THE ECOLOGY. *Modern Science and Research*, 3(2).
7. Sharipova, N., Qaldibayev, R., & Jumabayeva, N. (2024). GENERAL INFORMATION ABOUT FIBERS USED IN THE PRODUCTION OF GARMENTS AND THEIR CLASSIFICATION. *Modern Science and Research*, 3(1), 1212-1216.
8. Шеркулова, Н. Р., Давлатов, Р. М., Негматов, С. С., & Негматова, М. Н. (2021). Улучшения характеристических свойств на натуральном шелке в процессе переработки с использованием модификатора. *Universum: технические науки*, (10-4 (91)), 73-78.
9. Yangiboyev, I., & Qaldibayev, R. (2024). 5LP LINTER SAW CYLINDER. *Modern Science and Research*, 3(1), 1217-1221.
10. Кабилова, Д. С., Шеркулова, Н. Р., & Базарбаева, Г. Г. (2020). Реализация продукции-показатель оптимального планирования производства. In *Исследования молодых ученых* (pp. 15-17).
11. Шарипова, Н., Шеркулова, Н., Исаева, Р., Исламова, Р., & Абдукадилова, М. ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ОБОГАЩЕНИЯ МАТЕРИАЛОВ НАТУРАЛЬНОГО ШЕЛКОВОГО ВОЛОКНА И НИТРОННЫХ ВОЛОКОН.